

Çok Düşük Doğum Ağırlıklı Yenidoğan Bebeklerin Sütçocukluğu Döneminde Bütüncül İzlem Modeli ile İzleminin Gelişim Göstergeleri Üzerine Etkisi

Zeynep ERAS *, Gülsüm ATAY **, Evrim DURGU ŞAKRUCU *, E. Bahar BİNGÖLER PEKÇİCİ ***

Sayın Editör,

Antenatal ve neonatal bakım koşullarındaki iyileşmelere bağlı olarak 1500 gramın altında doğum ağırlığı ile doğan ve çok düşük doğum ağırlıklı (ÇDDA) bebek olarak tanımlanan bebeklerin yaşam oranları artmış, buna karşın, yapılan araştırmalar bebeklerin en az %20-25'inin bir ya da daha fazla alanda işlevsel kısıtlılıklarının ve yaşama katılım ile ilgili sorunlarının olduğunu, bu sorunların erken bebeklik döneminden başlayarak erişkinliğe dek uzanan dönemde farklı bulgular ve farklı hizmet gereksinimleri ile seyrettiğini göstermiştir ^(1,2). Son 30 yılda yüksek gelirli ülkelerde (YGÜ) yapılan araştırmalar, ÇDDA bebeklerde olduğu gibi, sağlık sorunları, gelişimsel gecikmeler ve engeller açısından riskleri olan çocukların riskleri olmayan çocuklardan farklı sağlık hizmeti modelleri ile izlenmesi gerektiğini göstermiştir ^(2,3). Özel gereksinimleri olan çocuklar için yararı kanıtlanmış sağlık izleme modeli olan Bütüncül İzleme Modeli (Medical Home Model) çocukların sağlık ve gelişimsel durumlarının izlenmesi, desteklenmesi ve uygun tedavilerin sağlanması için gereken tüm koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin aynı ekip tarafından, aynı mekanda, aynı "çatı altında" verilmesini sağlayan sağlık hizmeti modelidir ⁽³⁾. Yenidoğan dönemine ait araştırmalarda ise aile merkezli yaklaşımın yenidoğan döneminde uygulanması ile hastanede kalış

süresinin azaldığı, anne-bebek bağlanmasının daha kolay ve güçlü olduğu, prematüre doğan bebeklerin daha huzurlu olduğu, bilişsel sonuçların daha iyi olduğu ve sağlık kaynaklarının daha etkin kullanıldığı gösterilmiştir ⁽⁴⁾. BİM sayesinde, izlemede ortaya çıkabilecek gelişimsel sorunların erken tanısı ve gerekli hizmetlerin erken başlaması ile çocukların bedensel ve psikososyal potansiyellerinin en iyi duruma getirilebilmesi mümkün olmaktadır ^(4,5).

Bu araştırmada çok düşük doğum ağırlıklı (ÇDDA) bebeklerin sağlık izleminde "bütüncül izlem modelinin" "birinci basamak izlem modeli"ne göre bebeğin düzeltilmiş 3. ayında "gelişim göstergeleri" üzerine "yararlılığının" belirlenmesi amaçlanmıştır.

Örnekleme, Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde (ZTBH) doğan ve yenidoğan yoğun bakım ünitesinde en az on gün süreyle yatarak tedavi görmüş, doğum ağırlığı 1500 g ve altında olan ve Ankara ili sınırları içinde yaşayan bebeklerden oluşmuştur. Kontrol grubu (n=66) birinci basamakta verilen standart sağlık hizmetini almak üzere taburcu edilmiştir. Girişim grubundaki bebekler (n=40) ZTBH'de tek bir hekim tarafından BİM ile izlenmiştir.

Düzeltilmiş üçüncü ayda yapılan değerlendirmede her iki grupta yer alan bebeklerin yenidoğan riskleri ve sosyodemografik özellikleri benzerdir. Kontrol grubundaki bebeklerde girişim grubundaki bebeklere göre, izlemler sırasında gelişimin desteklenmesi ve öneri alınması (% 10.0 - % 100, p<0.001), düzeltilmiş 3 aylık olduğunda yapılan değerlendirmede saptanan gelişimsel gecikmelerin erken fark edilmesi ve hizmetlere yönlendirilmesi (% 40.7 - % 87.5, p<0.05) oranları anlamlı olarak düşük bulunurken, en az bir alanda gelişimsel gecikmenin olması oranı (% 40.9 - % 20.0, p<0.05) anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır.

Alındığı tarih: 21.06.2011

Kabul tarihi: 19.01.2012

* T.C. Sağlık Bakanlığı Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gelişimsel Pediatri Ünitesi

** Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Gelişimsel Pediatri Ünitesi

*** T.C. Sağlık Bakanlığı Dr. Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gelişimsel Pediatri Ünitesi

Yazışma adresi: Uzm. Dr. Zeynep Eras, T.C. Sağlık Bakanlığı Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

e-posta: zeyneperas@yahoo.com

Araştırmamızda bütüncül izlem modelinin birinci basamakta izlem modeline kıyasla gelişim göstergeleri içerisinde değerlendirilen izlemler sırasında gelişimin desteklenmesi ve öneri alınması, gelişimsel gecikmelerin erken fark edilmesi ve hizmetlere yönlendirilmesini sağlaması nedenleriyle 3. ayda gelişimsel gecikmelerin görülmesi sıklığını azalttığı gösterilmiştir. Araştırmanın sonuçları ÇDDA bebeklerin izleminde bütüncül izlem modelinin gelişimsel sorunların sıklığının azaltılması, erken tanı ve tedavisi açısından önleyici bir model olduğunu düşündürmektedir. Araştırmanın sonuçlarının ülkemizde ve diğer düşük-orta gelirli ülkelerde, riskli bebeklere sağlık hizmeti sunumu ile ilgili kurumların yapılanması ve sağlık politikalarına ışık tutması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Figueroa R, Ogburn PL.** Preterm Labor. Intensive care of the fetus and neonate 2005;329-47 (ed. Spitzer, A.R.), USA.
2. **Homer CJ, Klatka K, Romm D, Kuhlthau K, Bloom S, Newacheck PW.** A review of the evidence for the medical home for children with special health care needs. *Pediatrics* 2008;122:e922-927.
<http://dx.doi.org/10.1542/peds.2007-3762>
PMid:18829788
3. Medical home initiatives for children with special needs project advisory committee. The Medical Home. *Pediatrics* 2002; 110:184-6.
PMid:12093969
4. **Cooper LG, Gooding JS, Gallagher J, Sternesky L, Ledsy R, Berns SD.** Impact of family-centered care initiative in neonatal intensive care unit care, staff and families. *J Perinatol* 2007;27:532-37.
<http://dx.doi.org/10.1038/sj.jp.7211840>
PMid:18034178
5. **Msall ME.** Optimizing early development and understanding trajectories of resiliency after extreme prematurity. *Pediatrics* 2009;124(1):387-39.
<http://dx.doi.org/10.1542/peds.2009-1149>
PMid:19564325